

Oupa Tekere MONARENG :

"Vandat hulle in die Rivonia verhoor betrokke was, is hulle nog steeds in die tronk, al 40 jaar. Volgens die wette van geregtigheid en vrede, moes hierdie mense nou al ontslaan gewees het. Volgens die wette moes hierdie mense 20 jaar uitgedien het, en dan sou hulle gesê het dat hulle lewenslange gevangenisstraf uitgedien het. Dit is nodig dat die mense hierdie hartroerende situasie verstaan. Die geskiedenis van ons "comrades" is baie interresant en is baie belangrik vir ons. Dit was nie die optredes van hulle toe hulle jonk was, wat hulle daar laat beland het nie, maar die geskil oor apartheid. As ons terug dink aan die "Youth League" van die A.N.C., wat in 1944 gestig is, dink ons aan die jong Mandela asook Sizulu wat begin het om die A.N.C. daardeur te versterk. Hulle het in 1949, toe die "Youth League" reeds onder die A.N.C. was, nuwe leerstellings geskep. Vanaf 1950 tot 1952 het die mense gepraat oor die "Bantu Education" wat gestig gaan word. Toe dit in 1953 gestig is, het die jeug nie daarmee saamgestem nie. In 1964 het die mense besluit om n byeenkoms te hou, waarvan alle A.N.C. takke van Suid-Afrika teenwoordig sou wees. Die A.N.C. takke van Suid-Afrika het besluit om hulle organiseerders soos Nelson Mandela en Walter Sizulu op n reis deur S.A. te stuur, om navraag te doen i.v.m. die mense se probleme. Hierdie jong mense, die organiseerders, het na die fabriek gegaan en met die werkers gepraat, hulle het met die studente by die skole gepraat, ook met die mense by die koshuise en kampe. Hulle het die hele S.A. deur gereis en al die mense se probleme aangehoor. In 1955 op die 25 ste en 26 ste Junie het hulle n byeenkoms in Kliptown gehou waar daar oor die probleme van die mense gepraat is. Die mense het selfs vanaf Kaapstad gekom vir die byeenkoms. Die probleme was toe reeds op skrif gestel. Hulle het twee dae aanmekaar vergadering gehou, waar die Polisie die hele tyd in die omgewing was. Daar was n gees van vryheid, en die mense het besluit om die vergadering aan die gang te hou totdat die tien wette voltooi is. Belangrik om te weet, is dat die mens wat die wette geskryf het, nie mal was nie. Ons is tot vandag toe nog bereid om te sterf vir ons vryheid, en ons is ook bereid om te sterf vir ons "comrades" se wette wat hulle in die S.A. geskryf het.

Daarom moet die jong studente en die werkers dink aan die "Freedom Charter", en nie net daaraan dink nie, maar dit ook gebruik. As ek dan met die mense praat, vertel ek hulle om te veg vir hulle regte. Dit is een van my belangrikste boodskappe vir vandag, naamlik dat die mense moet weet dat dit volgende jaar die internasionale jaar van die jeug is. Die jeug moet dan ook beseft watter verantwoordelikheid hulle juis het teenoor die ander mense, want dit is juis hulle wat moet sorg dat die ideaal verwesenlik word."

Iemand uit die gehoor het toe 3 keer "Amandla" geskree, en die gehoor het 3 keer geantwoord met "Nga "ethu". Iemand het toe weer "Ma E Buyi" geskree en die gehoor het 3 keer "E Afrika" geskree. Voorsitter Galeng het weer aan die woord gekom.

Voorsitter - Hoffman GALENG :

"Julle het gehoor, en ek het geluister wat Comrade Oupa Tekere gesê het. Ek sal baie bly wees as julle gebruik wil maak van hierdie boodskap. Ons mense van Huhudi, is al gewoond daaraan dat die Polisie in die omgewing is wanneer ons vergadering hou. Die Polisie hou daarvan om hier rond te wees as hulle hoor dat daar n HUYO, HUCA of UDF vergadering is.

Julle weet dat die Polisie n rukkie terug vir hulle self bangmaak-goeters gemaak het en ons weet dat die Polisie ook maar net n bangmaak-middel is.

Daar is van ons wat nie meer in daardie bangmaak stories glo nie, dit is n staande feit.

Ons hoor dat daar is n klomp mense wat hier buitekant rondstaan en afskrikmiddels maak, maar hulle is net n klomp lam-sakke."

(Iemand in die gehoor skree toe "AMANDLA !" en die gehoor antwoord met "NGA "ETHU".)

"Jongmense, kan ek n voorstel aan julle maak, nl. : laat julle n liedjie maak wat almal sal inspireer om die dag te vereer as n jeugdag en ook die liefhebbers van S.A. te inspireer om te bly glo dat die swartmense in S.A. vry moet wees. As jy dan n liedjie begin sing moet jy wys dat jy regtig vry wil wees; jy moenie dink : wanneer sal die tyd kom dat hy vry sal wees nie; die tyd is nou!

Dit is jou tyd ! This is your time ! Terwyl ek nou praat, wil ek sommer vir Comrade TSHIDISO vra om vir ons net kortliks te verduidelik hoe opvoeding moet wees tussen S.A. burgers, grootmense en kinders. Hy sal net daarvoor gesels. Kom ons verwelkom hom. Amandla ! (2 keer).

(Die gehoor skree toe "NGA "ETHU")

Comrade TSHIDISO :

"Amandla !" (Die gehoor skree toe "NGA "ETHU !)
"Maatla !" (Maatla beteken dieselfde as Amandla) (Die gehoor skree toe "NGA "ETHU !)

"Eerstens wil ek die vaders en moeders groet wat ouers van die jongmense is. Jongmense wat die groot geleentheid ter verering van die "Freedom Charter Day" vier. "Amandla"! (Die gehoor skree toe "NGA "ETHU").

"Jongmense, aan julle wil ek vertel van die agtste deel van die Freedom Charter wat lui : "The doors of learning and culture shall be openend". (Hy praat dan n sin Engels en iemand tolk dit vir hom). I must admit that I am really impressed and proud with the examples of the children that shows the light". (Hy hervat nou weer sy toespraak in Tswana.)

Die skets wat ons hier gesien het, is die voorbeeld waarvan ek gepraat het. Hierdie jeug is die voorbeeld van die jeug van die toekoms, die jeug van n herskepte S.A. Dit is duidelik dat ons regeerders en onderdrukkers sal skrik wanneer hulle sien wat die jeug eendag sal doen. Die rede vir dit is dat in ons geskiedenis het ons regeerders ons altyd verkeerdelik onderdruk, nie net ons lewe nie, maar ook ons opvoeding.

In 1965 het hulle die "Bantu Education" aan ons bekend gemaak, en het hulle gedink dat hulle hierdie bekendstelling aan dom, onnosel mense maak wat altyd na hulle sal luister en dan niks verder sal doen nie. Met hulle bekendstelling het hulle veroorsaak dat hulle met dinge te doen kry wat hulle nie te wagte was nie. Daar het manne vorendag gekom met gedagtes hoe om die land te verander. Ons het manne soos Mandela en Steve Biko gesien, maar dit is nie al nie, want daar is vandag nog jong manne wat daaglik ontwikkel. Ons mense het in Kliptown in 1955, dit so verduidelik : "They stay for the education that will teach the youth to love their people." Ek sal daardie gedeelte lees waar hulle sê : "The government has discover, develop and encourage national talent for the enchancement of our culture life." Hulle het dit gesê want hulle het geweet dat hul idees hier in S.A. oor die hele land sal versprei. Elke dag lees ons van boeke wat verbode verklaar word. Tot die Freedom Charter was al verbode verklaar deur die Staat, en kon die boodskap daarvan nie by ons mense uitkom nie. Ons sien dat die jeug hiervan bewus is en sal hulle verder met die Freedom Charter gaan. Ek wil die jeug aanmoedig, want die mense wat die Freedom Charter geskryf het, sien ons nie meer nie, want hulle if of in die buiteland of hulle is in die tronk. Een rede waarom ons die Freedom Charter moet steun, is om te protesteer sodat die mense wat dit geskryf het, ontslaan kan word. Hierdie mense is gevang omdat hulle die leerstellings geëis het. Ons jeug moet leer om aanmekaar daarvan te praat. Julle moet sê dat julle bereid is om intens in julle voorgangers se voetspore te volg. Julle moet aanhou om te bou aan n kultuur lewe waarin ons mense n toekoms kan hê. Julle moet aanhou praat, al ignoreer julle die wette en al

hou die Regering nie daarvan nie. Ek wil dit so stel, en dit is vir Lucas Mangope, dat hy hom regtig moet skaam oor die spotprent wat gemaak is oor hom; dat hy sy swartes verkoop, en nie net die swartes nie, maar die hele S.A.

(Tshidiso het daarna "AMANDLA" geskree, 2 keer, en die gehoor het geantwoord met NGA WETHU. Tshidiso het weer "MAE BUYI" geskree en die gehoor het "A AFRIKA" geskree. Voorsitter GALENG het toe weer aan die woord gekom.)

VOORSITTER : Hoffman GALENG :

"Ek het gesê julle moet aan hierdie dag dink, en hom soos n vryheids-dag sien, ook sê ek dankie aan Comrade Tshidiso vir sy toespraak. Ek wil vir Comrade Jomo vra om ons verder in te lig oor die program."

Jomo KHASU :

"Ek wil die mense net inlig dat dit nie n Civic Association byeenkoms is nie. Ook wil ek die mense, so tussen in, vertel hoe ons vorder met die huishuur en die verskuiwings. Eerstens wil ek van die verskuiwings praat. Soos julle seker weet, het die Civic - Association stappe geneem. Ons het n brief aan Pretoria geskryf waarin ons verduidelik dat ons nie na Pudimoe wil verhuis nie. Die briewe is toe weg, maar hulle was te skaam om dit in die koerante te publiseer. Miskien word die mense verskuif sonder dat die ander mense of die buiteland daarvan weet. Daar het n brief uit die parlement verskyn wat lui dat daar weer n vergadering op die 31 ste Augustus gehou gaan word. Maar soos julle almal weet, het hulle ons klaar laat weet dat ons almal verskuif word, want die Administrasie- en die Gemeenskapsraad het klaar ingestem dat ons verskuif moet word. Daar sal dus weer n vergadering wees op die 31 ste Aug. tussen die Gemeenskapsraad en die Administrasie Raad en ook die Departement van Koornhof waar hulle sal besluit of ons moet verskuif al dan nie. Mense, hier is nog n vraag : Het die Gemeenskapsraad ons agt jaar lank verkoop ? Ons hoor dat die Gemeenskapsraad ons gaan verteenwoordig waarvan hulle wittes ook teenwoordig gaan wees. Nou wil ek vir julle mense vra : gee ons toe dat die Gemeenskapsraad ons gaan verteenwoordig in Pretoria ? As ons toegee dat die mense ons gaan verteenwoordig, dan is dit net so goed dat ons mense wegstuur wat gaan saamstem met die verskuiwings na Pudimoe. Ek versoek dus dat hierdie aanleentheid in ons Civic koerant moet verskyn. Dankie."

Voorsitter : Hoffman GALENG :

"Graag bedank ek jou, Comrade ! Ek sal probeer om die koerant breedvoerig uiteengesit, op ons volgende vergadering voor te lê.

Mnr. Salt van die PFP, het n vraag aan Koornhof gevra; "Wat dink jy van die Huhudi Civic Association se gevoel van die verskuiwing van Huhudi ?" Toe antwoord Koornhof; "Nee, nee, regtig, ons het nog nie tot n finale besluit gekom nie, die laaste besluit sal op 31 Aug. geneem word".
Ek self glo dat die Gemeenskapsraad ons nie sal gaan verteenwoordig nie. Op ons volgende vergadering sal ons besluit wat se stappe geneem sal word. As julle dan mense kies hoef julle nie noodwendig vir my en Terror te kies nie, maar kies net mense wat al lank te doen het met die werklike posisie hier en wat ons probleme op die hart dra. Daardie mense moenie mense wees wat droom dat hulle deur die boere omgepraat sal word om 20 000 mense vir R50.00 te verkoop nie; wat ek en Terror natuurlik nie sal doen nie; want dit is al lank wat ons daardie omkoopgeld weier. Hoe gebeur dit dat ons mense kies wat sy eie mense in Huhudi, wat 24 000 is, vir R50.00 verkoop ? Op die volgende vergadering moet almal kom, kinders en grootmense, dan sal ek vir julle daardie nuusblad wys. Ek wil julle Donderdag weer sien, dan sal ek julle vertel wat my voorstelle wat aan Koornhof gerig is, is. Glo my ek sal op daardie vergadering wees, al wil hy of wil hy nie, ek sal op daardie vergadering wees, anders sal daar nie n vergadering gehou word nie. Ek sweer, sowaar ! Daar sal nog voorstelle van ons kant af kom ! Amandla ! (Die gehoor skree toe "NGA WETHU !")
MA E BUYI ! (Die gehoor skree toe "E AFRIKA"!)
WHEN ? (Die gehoor skree toe "NOW" !) (Die gehoor gaan toe aan met "AMANDLA", "MA E BUYI E AFRIKA" !) (Die gehoor sing toe n lied wat baie onduidelik is.)

Galeng maak toe die gehoor stil en sê dat Aubrey MOKOENA die volgende spreker is.

Aubrey MOKOENA :

"Moeders, vaders, en kinders, en ook al die inwoners van Huhudi, ek groet julle in die naam van "KRAG IN VRYHEID" ! AMANDLA !" (Die gehoor skree "NGA WETHU" !)

"Ek dra vir julle groete asook n boodskap oor vanaf alle vryheidsvegters in gevangenis, asook ons groot leier, Nelson MANDELA ! Ek is baie bly om saam met julle te kan verkeer. Ek wil eerstens dankie sê vir julle plaaslike leiers, wat julle getrou bystaan, wat dit so georganiseer het dat ek vandag hier kan wees !

(Die gehoor skree "Amandla !")

Leiers soos Galeng, Bushy, Khasu, Khotso en Mmoloki. Ek wil ook vir die jeug sê dankie wat vandag teenwoordig is, sodat julle kan hoor van die openlike apartheid in S.A. wat hartseer veroorsaak. Hierdie jongmense het n baie goeie boodskap vanaf die komitee gebring. Die goeie boodskap wat ek bring is dat die boere te sleg is om self dinge uit te vind en nou van ons mense gebruik maak teen ons. Hierdie mense wat saam met die boere werk, is rugstekers, en dis juis hulle wat dinge nog moeiliker maak vir ons. Voor ek verder gaan wil ek julle vra om n rukkie op te staan ter herinnering aan ons leiers, wat nou nog in die moeilikheid is, deurdat hulle probeer het om ons lewensstandaard te verbeter. Ons sal net n kort rukkie opstaan, en terwyl ons staan sal ons net een versing ter verering wat so lui : "Se Euzeni Na ?" "Wat het ons gemaak ? Terwyl ons dan sing moet ons die leiers steeds in gedagte hou. As ons dan sing moet ons die eerste keer, wat ons die versie sing, hardop sing en die wat daarna volg, sagter. (Almal sowel as hy het begin sing. Toe die lied die tweede keer gesing is, het Aubrey Mokoena begin bid.)

"Ek dink aan al die mense wat ingeperk is, ons wil hulle graag voor die Here se aandag bring. Ek bid vir ons kinders wat verhoor word omdat hulle die waarheid praat, die waarheid in begrip van ons swaarkry. Ons bid ook vir mense wat gedood is soos Steve BIKO, en ook ander." (Die laaste gedeelte van die gebed was onduidelik, en daarna het hy Amen gesê.) (Die gehoor skree toe "AMANDLA !," "NGA WETHU" !).

"Dames en Here, graag wil ek die doel van hierdie byeenkoms bekend maak. Ons is nie hier om te huil of om te baklei nie; ons is hier ter herdenking aan 29 jaar gelede toe die leiers in Kliptown, n dorpie in Johannesburg, bymekaar gekom het, asook duisende afgevaardigdes van verskeie plekke oor die hele S.A.

Hulle het almal vir net een doel bymekaar gekom, en dit is om hulle griewe op te los. (Hy het toe vermoedelik iets gewys.) Dit wat hier geskryf staan, is slegs die waarheid en vir hierdie waarheid is die S.A. Regering bang. Dit wat hulle geskryf het, was om te wys hoe S.A. moes wees, daar is egter nou mense wat die ou skrifte minag. Ons het n nuwe waarheid ! Julle moet weet, die stryd wat ons stry is n harde stryd. Deel van die waarheidsstryd is die Freedom Charter, wat die "Vry-lande" se respek afdwing. Julle moet luister na die stryd wat aan die gang is. "The struggle of the Republic" het nie 1970 of 1961 begin nie, maar 332 jaar gelede toe Jan van Riebeeck met sy skepe langs die kus af gekom het, het hy gesien dat die wêrelddeel mooi is. Toe hy en sy geselskap hulle hier kom vestig het, het hulle begin om die wêreld te regeer. Hulle het regeer en mense swanger gemaak. Ons grootste probleem was dat hulle nie op hulle eie voete aagegaan het nie, maar teen ons oorlog gemaak het. Daar het die stryd reeds begin, en dit duur nog voort. Die resies is waarvan ek hou, want die resies word nie net deur een deelgeneem nie, maar deur baie wat mekaar verstaan, saamwerk en mekaar help. Soos ons op die TV sien by n atletiekbyeenkoms, is daar vier mense wat deelneem aan n aflos wedloop. Die span is gekies soos bv. die Springbokke.

As hulle dan hardloop en wen, dan is dit nie net die een wat oor die wenstreep hardloop wat wen nie, maar dit is die hele span. Nelson Mandela is nog steeds in die wedloop, hy hardloop nie net vir homself dat sy naam kan groot wees nie, maar vir ons almal. (Hy praat nog iets oor Mandela, maar die opname is baie onduidelik.)

Daarom almal wat gevange geneem is, sit nie net die gevangenis vir sy ideaal nie, maar vir ons almal s'n. Dit is waarom ek sê dat ons almal onder die reëls van die Freedom Charter moet kom, en die UDF dien om sodoende deel van die stryd te word, net soos in Angola. Derhalwe moet ons saamwerk, om een groep naamlik die UDF. UDF is daar vir alle mense, dit maak nie saak van jou kultuur en of jy geel of swart is nie, maar ons wil net vry wees. As ek dan klaar gepraat het, en daar is mense wat my wil volg, dan moet hulle dit doen, want soos Jesus gesê het, : "Ek is nie hier om julle te mislei nie, die wat my volg, word die mense van God genoem." Ons wil nie eendag hoor dat ons nie van die witmense hou nie, ons wil net hê dat hulle eendag moet doodgaan vir hulle geloof, soos die lied sê. As ons eendag aan bewind kom, moet ons slegs een volk wees, met gelyke regte, sodat elkeen sy talente regmatig kan gebruik. Dit is slegs moontlik as ons saamwerk en lojaal is teenoor ons leiers, derhalwe doen wat ons leiers sê ons moet doen en die "Release Mandela Campaign" stig en steun. P.W. Botha het valse verklarings gegee i.v.m. die toestand is S.A. asook van die sogenaamde konstitusie. Terwyl hy nog so valse verklarings gegee het, is daar aan hom gevra of hy al gehoor het van die "Release Mandela Campaign". Ook is daar gevra dat Mandela en die ander wat in hegtenis geneem is, vrygelaat moet word, en hy moet hoor wat sy Regering daarvan sê. Botha het toe sy oë bekommerd geknip en gesê dat sy Regering nog nie uitsluitel gegee het nie. Toe antwoord ons en sê dat Botha het die Nkomati verdrag op sy eie gesluit en hy het dit vir homself geheim gehou. Jy, P.W. Botha, vergeet maklik. Tien jaar gelede het jou Regering van S.A. vir Smith van Rhodisië gesê om vir Nkomo en Mogabe vry te laat. Dis toe dat Smith aan jou Regering sê dat hy gedink het dat hy n vriend in S.A. het, maar nou wil julle hê dat ons Nkomo en Mugabe moet vrylaat. Dis toe dat die S.A. Regering vir Smith se Regering se dat sien hulle nie die gevaar dat hulle moeilikheid gaan kry as hulle nie vir Nkomo en Mugabe vrylaat nie. Toe het Smith gevra waar hulle konferensie kan hou? Die regering van Pretoria het toe n groot trein gegee om die konferensie in te hou. Die konferensie is toe deur baie mans in Zambië gehou. Toe sê ons dat die Release Mandela Campaign is op die Smith-voorval gebasseer. Julle boere weet mos hoe om die saak te hanteer, en moenie maak of julle nie weet hoe om dit te hanteer nie. Julle het mos vir Smith gesê om so te maak, hoekom maak julle nie self so nie? "What is good for a goose is good for our country. S.A., Angola en Zimbabwe is almal dieselfde. Daar sal geen vrede wees voordat Nelson Mandela en ander gevangenis nie vrygelaat is nie. Daardie mans en vroue moet terugkom en hulle moet sê dat hulle hul eie konstitusie wil hê, en die Regering moet so n konstitusie stig wat hulle tevrede sal stel. As dit nie gebeur nie, sal daar nie vrede wees nie. Botha kan maar na Nkomati, Swaziland en Botswana toe gaan, of na enige ander plek hardloop, maar solank hy nie vir Nelson Mandela wil vrylaat nie, sy moer, hy speel.

Botha vlieg rond om die stink apartheid te gaan verkoop. Nelson Mandela sal uitkom, maak nie saak hoe nie, ons weet hy sal uitkom. Toe die boere met die A.N.C. moeilikheid optel was dit nie deurmiddel van ons nie. Ons is nie van of teen die A.N.C. of Kommuniste nie, ons is teen die apartheid. Kortliks wil ons sê dat Nelson Mandela moet ontslaan word. Ek kan in my ore hoor ; "I hear some footsteps"! (Iemand begin sy voete te stamp.) Ek hoor in my ore dat daar n gedruis is, en die dag sal kom, en daardie dag sal die deur van "Robbin Island" en die deur van "Central Prison" oopgemaak word, asook die "Border Gates" waar ons mense voorgekeer word. (Die gehoor skree "AMANDLA" en "NGA WETHU".)

Hulle sal eendag met vuurwapens kom en hulle sal die mense skiet wat hulle voorkeer by die grensposte. (Die gehoor skree "AMANDLA" en "NGA WETHU".)

Ja, ek kan die gedruis hoor van Nelson Mandela wanneer hy uit is en die mense sal sê; "Ons helper is uit !" Dan sal hy op die pavieljoen staan. (Die gehoor skree "AMANDLA" en "NGA WETHU".)

Julle weet almal dat dit nie n droom is nie. "All is on our side, that is on our side, the truth is on our side." (Iemand uit die gehoor skree "AMANDLA" ! en die gehoor antwoord met "NGA WETHU"! Daarna skree hulle "AUBREY ! AUBREY ! en hulle klap hande.)

Voorsitter : Hoffman GALENG :

"Ek wil net baie dankie sê aan Aubrey Mokoena vir sy toespraak. Ek wil dit ook verder so stel; en ek hoop nie ek begaan n fout nie. Aubrey Mokoena het n onderwys kursus deurloop, maar n fout gemaak, want hy moes n predikant geword het. Die minute wat ek hier gesit het, laat my dink. Die genotvolle twee ure saam met Aubrey Mokoena, met gebed en toespraak, laat my dink aan die verkwiste, vervelike minute in die Kerk.

Mense, ek wil julle net in kennis stel dat die Predikant van alle kerke, Dr. Saai (foneties), gevra het dat daar op die 28 ste Aug. in alle kerke gebid moet word vir hierdie Apartheid Regering, dat hierdie Regering ons mense moet uitlos. Ek wil net herhaal wat comrade Aubrey gesê het, en dit is dat die Boere lieg, en of hulle wil of nie, vryheid sal ons kry. Ons sien altyd op TV dat die ANC glo insypel, maar dis alles leuens. Ek eindig net daar, en sê weer dankie, Kameraad ! Graag wil ek vir Kameraad Jomo vra om ons verder in te lig en verdere voorstelle te maak. Verder wil ek aan julle n persoon voorstel, wat julle seker nog nie gehoor praat het nie; dit is Kameraad Terror. Ek is baie bly dat hy vandag hier by ons is, want P.W. Botha waarsku hom dag en nag dat hy moet ophou toesprake lewer. Voordat daar dus teen Kameraad Terror opgetree word, moet ons mooi luister wat hy vir ons vandag wil vertel.

Hy kan dalk onder huisarres geplaas word, sodat niemand hom kan spreek nie. Ek wil hê dat julle mooi moet luister na wat hy sê; en of hy die mense verkeerd voorsê, om byvoorbeeld petrol te gooi om die goed af te brand, of nie. Botha en Le Grange sê dat as hulle vir Terror kan vang, is hulle klaar met die UDF. Ek wil hulle nog vra hoe hulle dit gaan regkry. Ek wil hom graag hoor praat, al plaas hulle hom onder huisarres, sal ons sy woorde onthou en daarvolgens handel.

Jomo KHASU :

"Teleurstellende nuus is dat ons van môre af verhoogde huishuur gaan betaal. Die mense wat finansieel nie daartoe instaat is nie, kan die ou tarief betaal, en kan nie geforseer word om dit te doen nie. Ek kan nie verstaan dat ons hoër huishuur moet betaal nie, want hulle sê mos ons skuif Pudimoe toe. Hier is nie genoegsame behuising nie, en nou wil hulle ons nie toestemming gee om ons eie huise te bou nie. Ek self kan ook nie die verhoogde huishuur betaal nie, en ek het reeds gevra dat ons nie geforseer moet word om dit te betaal nie. Daar is nog n vraag wat nog nie opgelos is nie, maar daar sal van ons mense van vandag af tot Woensdag besig wees om die vraag op te los. Dankie !"

Voorsitter ; Hoffman GALENG :

"Vriende, ek wil aansluit by wat Comrade Jomo gesê het. As jy finansieel daartoe instaat is om die verhoogde huishuur te betaal, betaal dit, met ander woorde, dit hang net af van jou inkomste hoe jy gaan betaal. Verstaan my mooi, ek sê glad nie dat julle nie moet betaal nie, en die wat dit kan betaal moenie sê hy kan nie betaal nie. As daar mense soos ek en die vorige spreker is wat nie die verhoogde huishuur kan betaal nie, kan daar nie met vuurwapens gedreig word dat ons moet betaal nie. Daar is niemand wat jou eie geld sommer net kan vat nie. Die mense werk vir hulle eie geld, dan kom die witmense en vat dit sommer af, soos Maritz.

As jou geld so gevat word, hoekom gaan maak jy nie n diefstal klagte by die Polisiestasie nie. Ek wil comrade Terror aan die woord stel en ek wil hom vra dat hy nie moet vrees vir dit wat hy wil sê nie."

(Comrade Terror het "AMANDLA ! AMANDLA !" geskree en die gehoor het geantwoord met "NGA WETHU ! NGA WETHU !" Daar is toe gesing ; "O BABA WETHU" 60 keer. (Dit beteken Hy is ons groot Vader.) Iemand uit die gehoor skree toe "AMANDLA" ! en die gehoor antwoord met "NGA WETHU"!

Daar is toe nog n liedjie gesing waarvan die woorde nie gehoor kon word nie.

Terror LEKOTA :

"Ek groet julle almal, en my groete is belangrik. Ek wil julle vandag wys dat die son ondergaan en sak vir die boere. Móre as die son skyn, skyn hy slegs vir ons mense. Hierdie vryheidsgeveg is al lank aan die gang. Dit het al begin toe die boere hier gekom het. Vandag is die geveg, die derde geveg, aan die gang en ons mense veg met lewe en bloed vir ons doel. Toe ons in Kaapstad was, het ons die kleure swart en geel gekies, waarvan die geel wys dat die goud aan ons, behoort. Die swart kleur wys daarop dat ek die enigste swartman tussen al die wittes was. Daarom moet die swart kleur daar wees, want die hele Afrika is n swart kontinent. Ook is daar n derde kleur gekies wat daar moet wees; die kleur is rooi. Die rooi kleur wys nie net op die Kommunistiese kleur nie, maar ook vir die kleur van die bloed van ons mense wat gevloei het. Die rooi kleur dui op vryheid en dui ook ons verlossing aan. Hierdie geveg het in 1400 begin en het tot 1906 aangehou. Ten alle tye was ons mense se wapens byle en assegaai. Gedurende 1906 het ons mense besluit om die situasie onder oënskou te neem. Hulle het tot die slotsom gekom dat die mense teen wie hulle veg, beter wapens as hulle het, en voor hulle naby genoeg kon kom en hulle met die assegaai kon doodsteek, is hulle geskiet.

Tweedens was ons mense nie n eenheid nie, want die Xhosas, Zoeloes en die Sothos was nooit saam as n eenheid nie. Hulle het opgemerk dat hulle vegkuns nie goed genoeg was nie, en dit het veroorsaak dat ons vandag is waar ons nie moet wees nie.

Hierdie mense is verjaag, deur die boere, vanaf hulle grond. Die mense is verjaag na Transkei, die Basothos wat in die Vrystaat was, is verjaag na die Lesotho-berge, en die Zoeloes is na die Ulandi-berge waar dit droog is, en daar is geen gras nie, verjaag vanaf Gauteng, waar dit vrugbaar is.

Verder wil ek julle nog vertel van hierdie geveg en die boere. Dit was nie net n geveg nie, hulle het ons mense se land en woonplekke afgeneem. Ons mense is na plekke gejaag waar daar niks was nie, en die boere se plan was dat ons moes verhonger en later terug na hulle moet gaan om kos te vra. Toe ons

mense dan terug gaan, is daar aan hulle kos belowe, maar hulle moes eers daarvoor werk. Hulle moes uitvee, vloere plitoer, gate grawe en na goud soek. As hulle dan goud kry, moes hulle dit vir die boere gee. Daar het ons mense verander as werkers. "Werkers is mense wat lewe van arbeid wat hulle verkoop en wat self niks besit nie. Toe ons voorouers "Mae buyi E Afrika" gesê het, het hulle bedoel dat ons swartes moet die land terugneem. Toe ons mense dit gesê het, het hulle dit gesê met rooi oë.

Die land is so deurmekaar, want waar gaan ons ons huise bou ?
"Waar gaan ons ons landerye maak ? "Waar gaan ons kinders slaap ?
"Waar gaan ons vir ons kinders skole bou ? "Mae Buyi" !
(Die gehoor skree toe "E AFRIKA"!)

Lucas Mangope, Gatshe en Mopedi dink dat hulle die land teruggekry het; maar slegs 20 % van die land is nou ons s'n en 87 % is nog die boere s'n. Met ander woorde, die hele land is nog die boere s'n. Ons voorouers kla al lank dat die land aan ons terug gegee moet word. Die rentes gaan ons nog verwurg.

Julle moet mooi luister na my; die kinders bly sonder skool, want daar is nie geld nie vir die Boere, en as hulle kla oor hierdie toestande, dan word hulle met vuurwapens geskiet. Die eintlike rede vir dit alles, is dat die kinders moet gaan werk. Een ding is seker; ek sal nie gaan werk nie ! Daar is manne wat werk, maar hulle werk vir min geld. Die geld is so min, dat jy net n brood kan koop en die huishuur kan betaal. Jy kan nie twee of drie dae uithou sonder om te gaan werk nie. Die arbeid wat ons verrig is n R1000.00 n maand werd, maar ons word net R50.00 betaal, dit vergelyk ek met slawerny. Daar was mense wat die slawerny onder oënskou geneem het. Hierdie mense was Molema en Mokgasha. (Beide name is foneties, die band is baie onduidelik). Hulle het Bloemfontein toe gegaan en hierdie slawerny bespreek. Daar het hulle besluit om die African Native Congress te stig. Hierdie organisasie sal alle rasse, soos die Sotho, Xhosa, Tswana en ook ander, bymekaar bring.

In 1945, toe die tweede wêreldoorlog plaasgevind het, het baie lande vir Hitler aangeval. Hitler het die Jode aangeval en hulle het verswak. Toe het Hitler van die Jode geëis dat hulle bewysboeke moet dra. Vandag tree die boere nog so op, want hulle, Vorster en nou P.W. Botha, het Hitler gesteun in baie dinge, soos in die geval waar Hitler die Jode doodgemaak het.

Noudat die geveg oor is, ontken hulle baie dinge wat hulle gedoen het. Dis daaroor dat hulle weggejaag is vanaf n byeenkoms van die lande van die wêreld in 1982. Dit was gesê dat hulle n byeenkoms vir eerlike mense hou en nie vir Tsotsies nie.

Die Committee Council of Churches, asook die Bybel, verwerp apartheid totaal. Ons praat nie nou van iets nuuts nie, want al die kerke en lande van die wêreld, asook die National Unity weet daarvan. Ek wil julle net kortliks vertel dat toe die geveg in 1945 klaar was, het ons mense na Bloemfontein gegaan en n klag by die African Claims gaan lê. Ons mense was met dokumente uitgereik

wat tot bewys gestrek het dat hulle in die tweede wêreldoorlog geveg het. Hulle het hulle saak by die Afrika State gestel dat hulle ook n sê in die Regering wil hê, aangesien hulle ook aan die geveg in 1945 deelgeneem het. In 1948 het die boere met n nuwe storie gekom nl. die "Bantu Education". In 1955 het ons mense in Kliptown byeengekom en gesê dat hulle nie die Regering aanvaar nie, en dat hulle n nuwe Regering wil hê, wat almal se belange op die hart dra. Ons soek n nuwe Regering van mense wat kan regeer. Nou vra ek julle n belangrike vraag; wie is die mense wat gaan regeer volgens die Freedom Charter ?

Wie is die mense wat sal regeer ? Is Mangope die mense ?
(Die gehoor skree toe : "Nee ! Nee !")

Sal Mangope môre ook kan regeer ? (Terror)
(Die gehoor skree toe : "Nee !")

Wie is die mense ? Sal P.W. Botha môre ook kan regeer ? (Terror)
(Die gehoor skree toe : "Nee !")

Is hulle mense ? (Terror)
(Die gehoor skree toe : "Nee ! Nee ! Nee ! Hulle is honde")

Wie is die mense ? (Terror)
(Die gehoor skree toe : "Ons is die mense ! Die mense sal regeer" !)

(Terror het toe weer aangegaan met sy toespraak.)

Terror LEKOTA :

"Kom ons antwoord hierdie boodskap, want dit is belangrik en ons antwoord moet eenparig wees. Matanzima, Mangope en die onnosele Gemeenskapsraad, is hulle die mense ?

Die eerste vraag vandag is : Wie is die mense ? Ons praat nie van kleur nie, want ek het alreeds voorheen gesê dat alle mense, Blankes, Kleurlinge, Indiërs en Swartes almal wat in S.A. bly, moet n eenheid wees, m.a.w. as ons saam bly, het ons S.A. gebou vandag. As jy vandag na die geboue kyk wat nog staan, sien jy dat die mense saam gebou het, sodoende sien jy wat die land vandag is. Kom ons wys wie is die mense wat môre sal regeer. Wie is die mense wat môre sal regeer ? Dit maak nie saak wat hulle kleur is nie. Almal wat van die land is, is mense. Hulle kan groepe wees wat veg teen apartheid, of wat ons help om apartheid te beveg, met woorde en gevoel, hulle is die mense. Dit is hulle wat môre as ons die Regering gestig het, sal sê dit is ons Regering.

Die mense wat teen die mense veg wat teen apartheid is, hulle kan wit of swart wees, hulle is ons vyande. Hulle wat sê hulle sal sterf vir apartheid, soos Mangope, dis hulle wat ons vyande is. Daar is baie van hierdie vyande in S.A., en ons sal hulle nie aan hulle kleur ken nie. n Mens kan hulle nie klasifiseer nie, want party bly in mooi huise en ry met mooi motors, soos Mangope-hulle, en hulle is die mense wat S.A. se grootste vyande is. Die groot "tsotsie" is P.W. Botha. Ons verlang nie om in die boere se regering te wees nie, al wat ons verlang is dat hulle wette moet verdwyn, en ons wette by ons in werking kom. Hierdie "tsotsies" moet bymekaar gemaak word en daar moet aan hulle gevra word waarom hulle so met ons mense maak. Hierdie vraag sal gestel word as ons vry is."

(Iemand in die gehoor skree 2 keer "AMANDLA !" en die gehoor antwoord 2 keer "NGA WETHU !")

"Ek vertel nie stories nie. Mōre sal ek vir julle verduidelik hoekom ons mense so min betaal word. Hoekom jaag hulle ons UDF onderwysers weg wat ons mense leer van die apartheid, en stuur hulle tronk toe of gooi hulle met traangas? Ons sal alles aan hulle doen wat hulle aan ons gedoen het. Die hele wêreld weet van S.A. se apartheid en dit is n vreeslike skandaal. Mense is doodgemaak, ander het hulle vaderland verlaat en ander is tronk toe gestuur. Ander is myne toe en hulle verdien min geld, en dit is baie opsetlik.

Mense, ek weet dat party mense R60.00 per maand verdien en dan is sy huishuur R40.00. Party van die mense het dan 3 tot 4 kinders. Waarvan moet die mense lewe? Wat moet die mense eet? Ek onthou in 1960 tot 1961 toe hulle ons "Congress" verbied het. Toe was daar predikante en prokureurs en ander slim mense, wat gestuur was, om vir die boere te gaan sê om ons vry te maak. Die boere het geweier. Mandela het hulle toe n vraag gevra wat hy reeds in 1952 gevra het nl. - watter van sy klagtes is nagekom? Mandela is ook een van die mense wat nie as n "chief" beskou wil word nie, soos Mangope se mense aan Mangope dink nie. Mangope se mense sê dit ook. Mandela is ons koning, en as die boere hom nie wil hê nie, ons wil hom beslis hê! Dit is daarom dat hulle vir Gatsha in Mandela se plek gesit het. Mandela sê ook dat hy moeg is en dat hy niks verder meer kan doen nie, sy kniëe is moeg, hy kan nie meer nie; die boere het hom gewen. In 1961 het hy gesê dat die mense mooi moet luister, want die ding wat sou gebeur sou n belangrike ding wees, wat die mense nie sal toelaat nie. Die mense moet kyk, want die mense sal op hul kniëe doodgaan met hul oë toegemaak, want die boere sê dat hulle wil vir ons klaarmaak, daarom moet ons baklei!"

(Iemand in die gehoor skree "AMANDLA !" en die gehoor skree "NGA WETHU !")

"Hier het hulle toe die Nkondo We Sizwe gestig. Mandela sê dit is die assegaai van die land waarmee ons voorouers geveg het toe hulle teen die boere geveg het. Ons wil die boere net herrinner

dat die geveg nie opgehou het nie. Dit is nie n nuwe geveg nie, daarom kies ons die dag van 16 Desember as ons groot dag van Nkondo "e Sizwe."

(Iemand in die gehoor skree "AMANDLA !" en die gehoor skree "NGA WETHU !")

"Op hierdie dag van 16 Desember herdenk ons die dag in 1658 toe ons mense se bloed gevloei het asof dit water is, in die Bloed Rivier. Dit het dieselfde as Faro se oorlog gelyk. Die rivier het rooi geword van die mense se bloed, en hierdie geveg is nog nie oor nie ! Hierdie oorlog moet weer begin. Ek waarsku hulle daar ! Nou gaan die derde groep in die derde oorlog.

Vandag neem die boere hulle kinder Universiteit toe en hulle haal ons mense uit die werk uit. Mandela en die ander is tronk toe en hulle vrouens is nou soos weduwees. Party kinders is nou soos weeskinders omdat hulle pa's in die tronk is.

Ons UDF sê dat die apartheid is nog nie klaar nie, want die nuwe konstitusie sê dat die Kleurlinge en die Indiers gaan parlement toe; en dis maar een van die voorbeelde. Hulle doen hierdie ding net sodat die Indiers en Kleurlinge se kinders die vuurwapens kan opneem, as daar n geveg is, en hulle voorloop in die gevegte sodat hulle eerste doodgemaak word en die boere sal maar net agterna kom. Een voorbeeld hiervan is dat jy altyd, as jy van n mynramp hoor oor die radio, jy hoor dat daar 55 tot 200 swartmense beseer is teenoor 1 boer.

Deesdae verkkop hulle die erwe duur en bedrieg hulle eintlik die mense. Met die geld koop hulle vir hulle soldate klere, kos en vuurwapens en dan sê hulle nog dat die dinge het so verander. Wat ons sê is dat daar nog niks verander het nie, tensy hulle apartheid en "bantu education" wegneem en n "Department of Education" in die pel plaas. Hulle neem ook hulle kinders wat in die Universiteit moes gewees het, en ook die bestuurders wat by fabriek benodig word vir militêre opleiding. Hulle kies dan mense wat nie die kennis besit om so n pos te vul nie, mense soos Matlhabathe. Hulle moes eerder swartmense die poste gegee het wat die kennis besit. Die rede waarom hulle nie die swartes wat hulle B.A. graad het, die poste wil gee nie, is omdat hulle sê dat die swartes se B.A.-graad net so goed soos "second grade - equal to zero is, want hulle sal meer geld vra as die ander.

Ons weet seker almal dat die myne onder Anglo American is. Hierdie myne het duisende werkers. Soms hoor jy dat die Anglo American sê dat hulle vir hulle mense huise gebou het, maar dan het hulle net 20 huise gebou. Hulle gaan PE toe en daar neem hulle n paar fotos van huise met n moderne styl. Die goeie fotos stuur hulle dan na die buiteland en sê dan aan die wêreld dat Anglo American vir sy mense huise gebou het, om hulle te bedrieg. Hulle bou net 20 huise, en waarin bly die ander ? Hulle bly in kompons en hostels. Nou waar is die mense se kinders dan ? Hulle kinders is daar in die dyne, in die gopse, daar waar nie skole is nie, daar is

nie sanitêre geriewe nie, hulle het nie seep nie, ook nie ver-
blyf nie.

In 1966 het Botha vir Mandela-hulle tronk toe gestuur saam met
Manang (foneties). Botha het toe gedink dat hulle die verkeerde
element uit gegrawe het met wortel en tak. Hulle het egter een
baie belangrike ding vergeet. Die vryheidsboom was nie 'n perske,
tamatie of appelboom nie, nee, dit was soos 'n turksvy, as jy
'n blaar afkap en weggooi, dan groei dit wees as 'n nuwe plant !"
(Iemand in die gehoor skree "AMANDLA !" en die gehoor skree
"NGA WETHU !")

"Mense, vandag is ons hier, omdat daar tussen ons 'n saad vol
vryheidsgees is. Ons wag net vir die reën in die somer, en dan
sal jy sien hoe die saad groei en blom, hier tussen ons. Hierdie
vryheidsboom is glad nie dood nie, dit word met bloed natgelei,
bloed wat uit ons mense se liggame kom. Ons sê dat die dag gekom
het en die uitdaging is groot en sterk. Die geld wat ons reeds
betaal het vir ons vryheid is baie meer as dit wat agterstallig is.
Ons het 90 % al betaal en ons kort nie veel om 100 % te maak nie.
"Wanneer ons 100 % betaal het, dan sal ons die vryheid oorneem.
As ons dan die vryheid gekry het, sal ons die boere 'n les leer !"

(Die gehoor sing toe 'n liedjie ; "MABURU" X 6 wat beteken -
baie boere.)

"Ons lees baie in die koerant van die UDF en dat ons UDF organisasie
die belangrikste organisasie is wat die apartheid beveg. Dit
is ons plig om die mens bewus te maak van die situasie. Ons het
ook organisasies wat ons steun soos die Huhudi Civic Association,
Hostel Committee en die Rent Committee.

Dit was ons nie die afgelope tyd in die koerante gelees het nie,
is baie belangrik, want die is sterker as Nelson Mandela se krag.
Ook sterker as die vorige leier se krag. Hulle word deur ons ver-
sterk, en dis deur ons wat hulle vertrous word in die gevangenis.

Ek is verplig om vir julle te vra om vir HUCA en die Youth organi-
sasies te steun, en as ek môre vir President Sizulu en Vader Gumede
vra om na Huhudi te kom, moet hulle kan sien dat baie mense die
organisasies versterk, en al die mense betrek. Ons soek nie mense
wat die boere steun nie, want as jy hulle van die organisasie inlig,
sê hulle dat hulle nie die is wat belangstel in politiek nie. Dit
is die mense sowel as die boere wat ons pla.

Dis die mense wat die boere se organisasies steun. Die boere het
nie die krag as ons nie daar is nie. Die sterke sal hulle ry as hy
daar is, dag en nag. Hy dink nie as hy slaap nie. Ons is verplig
om ons mense hiervan in te lig. As ons saamstaan kan die boere
niks aan ons doen nie. Ons moet die mense organiseer, grootmense,
skoolkinders en die jeug wat werkloos is. Julle moet almal orga-
niseer, elkeen van julle. "AMANDLA !" (Die gehoor skree toe "NGA
WETHU !")

(Galeng kom aan die woord en bedank Terror vir sy toespraak).

Voorsitter : Hoffman GALENG :

"Comrade, ons bedank u. Die boere het twee spioene gestuur om ons te kom bang maak. Julle het ook geskrik en is baie bang. Hulle is nou nog hier tussen ons en hulle het ook gehoor, die pilare van die UDF het klaar gepraat. Die laaste spreker het gesê dat Botha se dag sal kom en dat hy dan hande viervoet sal kruip en net soos Nebukadneser gras sal vreet soos n bees. Wag maar, sy dag sal nog kom. Die mense wat hy gekies het as spioene moet ons maar net aanvaar. Die waarheid is egter dat ons vir niks meer sal vrees nie. Ek het julle verskeie kere al gesê dat ons die Gemeenskapsraad nie aanvaar nie. Hulle gaan selfs sover om in die nag soos katte rond te loop.

Julle weet ook dat HUCA sy pligte uitgevoer het, om briewe te skryf i.v.m. die verskuiwing en die hoër huishuur. UDF sal ook vir ons borgstaan. Mense, Botha is n hond. Hy is die honde se prinsipaal. Julle lees ook in die koerant dat daar gesê word dat UDF van die A.N.C. is. Ons is niks van die ANC nie, en ons ken nie die politiek nie. Dit wat ons wil mee wegdoen, is die apartheid. Ek wil net namens die Huhudi Gemeenskapsraad dankie sê aan HUCA, die manne van UDF en die Release Mandela Committee. Hulle het n boodskap gebring, waar hulle gevind het dat die bome reeds besig is om groen te word.

Ek is bly dat Comrade Terror belowe het dat hy vir ons President Gumede en ons Ouma kan bring, al kan sy niks sê nie, sal dit net goed wees om haar weer te sien. Ek wil ook die verteenwoordigers vanaf Kuruman vir hulle teenwoordigheid bedank. Dit sal julle eie skuld wees as julle die boodskappe afwater. Ons het gehoor dat Comrade Terror nie vloek nie en dat hy nie met sy vinger wys nie, ook het hy oor alles gepraat, terwyl ons geluister het. Ek weet nie of ons van hierdie bome se vrugte kan pluk nie, maar van Terror se woorde kan ons beslis gebruik maak. Mense, op die 28 ste Julie 1984 sal daar n groot byeenkoms wees van UDF te Kimberley. Die slimste vader van UDF sal ook teenwoordig wees. Vanaf Vryburg sal daar 4 busse gaan, vanaf Ganyesa 2, vanaf Kuruman 4, en vanaf Taung sal daar 3 gaan. Ons rig n versoek aan al die mense om self die boodskap daar te gaan aanhoor. Daar sal julle vir Boesak, ons grootste predikant hoor praat. Hulle moes hom uitgekies het as predikant van alle kerke en nie die mense wat na die buiteland gaan om die nuwe konstitusie te gaan verkoop nie.

Mense, ek wil graag comrade Terror se woorde herhaal, en vra dat die mense moet saamwerk, veral die jongmense. Ons sal hierdie vergadering afsluit met n gebed en ons sal vir Mnr. Maphage vra om vir ons voor te gaan met n gebed. Daarna sal ons die nasionale lied sing.

(Maphage het gebid, (die gebed was baie sag en kon nie gehoor word nie.) Daarna het Galeng gesê dat daar RMC kaartjies by Comrade Terror is en die mense wat belangstel kan hom na afloop van die vergadering kom sien. Daarna het almal "NKOSI SIKILELÉ E AFRIKA" gesing.)

(Die vergadering het om 17h30 begin verdaag.

See "U12"

**1984-07-01
HUHUDI YOUTH ORGANISATION MEETING.**

SPEAKERS:

- [HOFFMAN GALENG (CHAIRMAN)]
- [OUPA TEKERE MONARENG]
- [JOMO KHASU]
- [AUBREY MOKOENA]
- TERROR LEKOTA
- [TSHIDISO]

IMPORTANT ORGANISATIONS, PEOPLE AND OCCASIONS MENTIONED:

- A.N.C. (1, 8, 13, 16)
- MANDELA (1, 3, 5, 7, 8, 13, 15)
- SISULU (1, 15)
- FREEDOM CHARTER (1, 3, 6, 7, 12)
- 1955, KLIPTOWN (6, 12)
- U.D.F. (7, 13, 14, 15, 16)
- RELEASE MANDELA CAMPAIGN (7, 17)
- SWART, GEEL, ROOI (10)
- UMKHONTO WE SIZWE (13, 14)

C O R R E C T I O N S

I, ABIE ABRAM MAHLANGU, am a Chief Interpreter in the service of the Department of Justice and am stationed at the Department of Justice, head office as the Inspector of Interpreters for the Province of Transvaal.

On the 23rd of September 1986, I was given two tape recording (cassettes) and a transcription of the Huhudi Youth Organisation Meeting of the 1st July 1974 to listen and compare the tapes with the transcript and bring about corrections if any.

I did so to the best of my ability just and correct, the following is the corrected version of the said transcript.

ABIE ABRAM MAHLANGU

OPMERKINGS

1. Hierdie is 'n transkripsie van die betrokke vergadering. Die transkripsie is so akkuraat as moontlik en is so ver as moontlik woordeliks korrek.
2. Verskillende sprekers kon van mekaar uitgeken word op die opnames en hulle word binne die transkripsie aangedui.
3. Woorde, sinsdele of sinne wat heeltemal onverstaanbaar is, byvoorbeeld weens swak opname, geraas of waar sprekers gelyk praat, word aangedui met stippellyne, die woorde "inaudible" en "indistinct".
4. Agtergrondgeluide en enige ander moontlike kommentaar, word tussen hakies aangedui, indien dit baie opvallend is.
5. 'n Vraagteken in hakies na 'n naam en/of 'n woord in hakies, dui 'n mate van onsekerheid aan.
6. Die transkripsies is van heropnames van die oorspronklike bande gemaak.
7. Tellernommers word aan die kantlyn aangebring om op opsporing van spesifieke gedeeltes te vergemaklik. Die nommers stem nie noodwendig presies ooreen nie maar is 'n genoegsame hulpmiddel.
8. Vetalings deur amptelike hoftolke word aan die agterkant aangebring met die nodige bladsy en tellernommers om vergelyking te vergemaklik.

Buhudi Youth Vergadering op 1984-07-01 te Vryburg Gemeenskapsaal.

(Inaudible)

[JOMO:]

Trial ya Rivonia, ba ne bale mo teng ga ditoronko, ba santse ba le mo
teng ga ditoronko

[OUPA:]

Twenty solid years

JOMO :

Dijara di 20 jaaka ke bua le wena gompijeno.

OUPA :

According to international standard of Justice

JOMO :

Go ya ka molaong, wa lefatshe lotlhe wa tshiamo

OUPA :

All this people should have been released.

JOMO :

Batho botlhe, go ya molaong o, ba ne ba Tshwanetse ba kabo ba kgolotswa
gompijeno.

OUPA :

Because the law,

JOMO :

Ka ga mo, molao wa re,

OUPA :

Internationally,

JOMO :

Lefatshe ka bophara,

OUPA:

People should only serve 20 years of their life to serve a life sentence.

JOMO :

Batho ba tshwanetse ba dule mo kgolegelong, dingwaga dile 20, gore gotwe ba dutse botshelo jwa bone jotlehe mo kgolegelong.

OUPA :

So it is important that people should know this pathetic situation.

JOMO:

Goa tlhokega gore batho ba tlhaloganye ka maemo a utlwisang botlhoko a,

OUPA :

We should also remember that, the history of this Comrade's is great.

JOMO :

Re gakologele gore tota history ya bakaulengwe ba, ba rona, ke history e re senkitla re e lebala, ke history e botlhokwa thata mo go rona.

OUPA :

So it was not an accident that they have join this struggle.

JOMO :

Ka gore ga se ka phoso ba iphitlhetse ba le mo kgaratlhong gatlhano le apartheid.

OUPA :

They join the struggling when they were very young.

JOMO :

Ba ile ba tsena mo kgaratlhong e santsane e le batsha.

OUPA :

You remember in 1944.

JOMO :

Re gakologelwa ka ngwaga e, e setseng e biditswe eo,

OUPA :

When the ANC Youth league was formed.

JOMO :

Ha mokgatlo wa batsha wa mokgatlo o setseng o biditswe o,

OUPA :

MANDELA, Sisulu

JOMO :

Bo-rre ba babedi bao

OUPA :

Were young people, who was prepared to change the strategy of the ANC.

JOMO :

E ne e le batsha bane batla ka mathaga-tlhaga a, go leka go tsenya mowa
mo teng ga ANC.

OUPA :

That is why in 1949.

JOMO :

Ke ka baka leo ka 1949.

OUPA :

These uh young people, belonging in the Youth league.

JOMO :

Batsha ba, ba Youth league.

OUPA :

They have drafted the program of action.

JOMO :

Ba ile ba dira lenasne la ditiro.

OUPA :

That is why in 1960-61-62.

JOMO :

Ke ka baka leo la dingwaga tse tharo tseo, tse badilweng.

OUPA :

People were talking about the defiance campaign.

JOMO :

Batho ha ne ba bua ka go ngala.

OUPA :

That is why in 1953.

JOMO :

Ke ka baka leo ka 1953.

OUPA :

When the Bantu Education Act was introduced.

JOMO :

Ha bantu Education e ne e itsisiwe.

OUPA :

People decided to boycott this education.

JOMO :

Batho ba ile ba leka go ngala, yona thuto ena ya Bantu Education

OUPA :

Simply because of the efforts of these young people.

JOMO :

Ka baka la matlhaga-tlhaga a batsha bao ba ne ba le mo leking.

OUPA :

That in 1964.

JOMO :

Ka 1964

OUPA

The people decided to think about the peoples congress

JOMO :

Batho ba ile ba nagana ka kopano ya batho botlhe mo Afrika borwa.

OUPA :

All the branches of the ANC throughout, the country.

JOMO :

Mme makala otlhe a ANC go ya ka lefatshe, la South-Afrika yotlhe

OUPA :

Decided to send their people.

JOMO :

Ba ile ba tshepa go romela batho ba bone.

OUPA :

Their organisers.

JOMO :

Ba diraganyi le bone

OUPA :

Organisers like Nelson MANDELA.

JOMO :

Batho ba neng ba tshwana le rre MANDELA.

OUPA :

Walter SISULU

JOMO :

Rre Walter Sisulu

OUPA :

To go around the country, so as to ask the people about their complaints.

JOMO :

Go ya go botsa, go tsena mo morafeng go botsa batho ka dingongorego tsa bone, mo ba dulang teng

OUPA :

This young people went in to factory's.

JOMO :

Batsha bana baile ba ya le ko difeketiring ko madirelong

OUPA :

They talked with workers
They discussed with them

JOMO :

Baile ba bua le ba bereki

JOMO :

Ba ile ba gaselesa le bone

OUPA :

They went to schools

JOMO :

Ba ile ba ya ko dikolong

OUPA :

They talk to student's

JOMO

Ba bua la baithuti

OUPA :

They discussed with them

JOMO :

Ba ile ba ananyestana mathata a bone le bone

OUPA :

They went to Hostels and Compounds

JOMO :

Ba ile ba ya le ko batho ba nnang teng ko dihostele

OUPA

They went to remote parts of the community

JOMO :

Ba ile le ko mafelong a ko kgakala thata a Afrika-Borwa

OUPA :

And compiled all this worries

JOMO :

Ba tlile go kokoanya tsone dikeletso tse, tsa batho tse

OUPA :

That is why in 1955

JOMO :

Ke ka baka leo ka 1955.

OUPA :

The 25 and 26 June

JOMO :

Ka di 25 le 26 June

OUPA :

People came as far as Cape Town

JOMO

Batho ba ile batla gotswa, bo kgakala jaaka Cape Town

OUPA :

And they all gathered in Kliptown

JOMO :

Ba ile ba kopana ko Kliptown

OUPA :

To actually talk about the demands of the freedom charter.

JOMO :

Go ya go buisana ka dikeletso tseo di setseng dikwadilwe tsotlhe

OUPA :

To show that this was a tiresome work

JOMO :

Go bontsha gore tota e ne e le Mmereko a lapisang

OUPA :

The drafting and the discussing lasted for two solid days.

JOMO :

Ene tota ditshwetso tsele, go kwela go o, go ile ga tsaya malatsi a le
Mabedi a tletseng

OUPA :

Beside that the Police were surrounding those peace loving people

JOMO :

Ntlhe le gore tota mapolisi a ntse a eme mo, a ntse a tlhotlhetsa batho
ba le bantsi, ba batho dirang kagiso

OUPA :

The Police were threatening them

JOMO :

Mapolisi ba ne ba ntse ba ba tshusetsa ha bane ba le mo Konferenseng

OUPA :

But because the spirit of freedom lives

JOMO :

Mme ka lobaka leo, mowa wa tokologo o ne o le moteng ga bone

OUPA :

The people decided to stay without frightened

JOMO :

Batho ba ile ba dumelana, gore tota ga ba na go tshosiwa

OUPA :

Until such time, that people documents about (not clear)

JOMO :

Go fitlhelela mme yona melao e some e ile ya ntshiwa ko bofelong

OUPA :

So the very important thing to know now

Collection Number: AK2117

DELMAS TREASON TRIAL 1985 - 1989

PUBLISHER:

Publisher: **Historical Papers, University of the Witwatersrand**

Location: **Johannesburg**

©2012

LEGAL NOTICES:

Copyright Notice: All materials on the Historical Papers website are protected by South African copyright law and may not be reproduced, distributed, transmitted, displayed, or otherwise published in any format, without the prior written permission of the copyright owner.

Disclaimer and Terms of Use: Provided that you maintain all copyright and other notices contained therein, you may download material (one machine readable copy and one print copy per page) for your personal and/or educational non-commercial use only.

People using these records relating to the archives of Historical Papers, The Library, University of the Witwatersrand, Johannesburg, are reminded that such records sometimes contain material which is uncorroborated, inaccurate, distorted or untrue. While these digital records are true facsimiles of the collection records and the information contained herein is obtained from sources believed to be accurate and reliable, Historical Papers, University of the Witwatersrand has not independently verified their content. Consequently, the University is not responsible for any errors or omissions and excludes any and all liability for any errors in or omissions from the information on the website or any related information on third party websites accessible from this website.

This document is part of a private collection deposited with Historical Papers at The University of the Witwatersrand.